

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ Κ. ΠΑΛΛΗ

Ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης ἔλαβε καὶ τὸ ἀκόλουθο γράμμα ἀπὸ δῆμο Μακεδονικό :

Ἀξιότιμε Κύριε Ἀλέξ. Πάλλη,

Ἐλαβον τὴν ἐπιστολήν σας καὶ ἐλυπήθηκα διὰ τὴν ἀρρώστια, ἐχάρηκα ὅμως διότι ἐγείνατε καλὰ. Δὲν ξεύρω πῶς νὰ γράψω διὰ νὰ φανερώσω ὅ,τι ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου. Ἐνα μόνον ξεύρω ὅτι μὲ μεθυσμένους δουλεῖα δὲν γίνεται, καὶ μεθυσμένοι εἶναι οἱ φανατικοὶ ὅσο δὲν πρέπει.

Οἱ Βούλγαροι ἔσαν ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται εἰς τὴν Μακεδονίαν, διεμοίραζον βιβλία ἑλληνικὰ με ἱστορίας καὶ παραμύθια βουλγαρικῆς ὑποθέσεως καὶ κατόπιν μισελληνικά, κατόπιν βιβλία με ἑλληνικὰ γράμματα, διότι ὁ λαὸς μόνον ἑλληνικὰ γράμματα ἐγνώριζε, καὶ λόγια εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ με ἐξήγησιν βουλγαρικὴν, καὶ κατόπιν με βουλγαρικὰ γράμματα, καὶ ἔτσι κατῶρθωσαν τόσα, καὶ ἡμεῖς τώρα τρίβομεν τὰ μάτια μας, διὰ νὰ ἐξυπνήσωμεν καὶ νὰ ἴδωμεν ὅ,τι οὐδέποτε ἐφαντάσθημεν.

Οἱ ἰδιοὶ μας διδάσκαλοι τοῦ Σχολείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας θέλουν νὰ κρατῶσι τὸν λαὸν εἰς τὸ σκότος, καὶ ἀμαθῆ, διὰ νὰ ἔχωσιν αὐτὸν εἰς κτηνώδη κατὰστασιν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον γνωρίζετε πολὺ καλὰ.

Σὰς εὐχαριστῶ παρὰ πολὺ διὰ τοὺς χάρτας, τοὺς ὁποίους καὶ περιμένω, παρακαλῶ στείλατέ μου καὶ μερικὰς Ἰλιάδας καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλετε.

Διατελῶ μετὰ τιμῆς.

Ὅπως πρόθυμος

Σημ. τοῦ Νουμά. — Ἐπειδὴ μερικοὶ βρεθῆκανε νὰ ποῦνε πῶς τὰ γράμματα αὐτὰ ποὺ δημοσιεύουμε μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀληθινὰ μὰ σκαρωμένα στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά» (III), δηλώνουμε πῶς τὰ πρωτόγραφα βρίσκονται στὰ γραφεῖα μας, στολισμένα με ὑπογραφὰς καὶ με ἐπίσημες σφραγίδες, καὶ ὅποιος θέλει εἶναι λεύτερος νάρθει καὶ νὰν τὰ δεῖ. Ἄν τὰ τυπώσουμε δίχως ὑπογραφὰς, τὸ κάνουμε γιὰ νὰ μὴν πάρουμε κανένα στὸ λαίμω μας. Ἀφοῦ καὶ τῇ Μακεδονίᾳ, καθὼς καὶ κάθε ἄλλῃ χώρᾳ Ἑλληνικῇ, τὴν προμοκρατοῦνε ἀκόμα καὶ τῇ ρημάζουνε οἱ δύο λάμιες,

«ὡ λύσσα τοῦ καλόγερου,
τοῦ δάσκαλου ἢ μανία».

ΜΟΥΣΙΚΟΑΜΟΥΣΕΣ ΑΝΟΣΤΕΣ ΚΑΙ ΝΟΣΤΙΜΕΣ ΚΙ ΟΛΩΝ ΤΩ ΛΟΓΙΩΝ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

«Σήμερις εἴμαστε δύο, ἄβριο θὰ βρεθοῦμε τρεῖς, μεθᾶβριο περισσότεροι» γράφοντας ἀπτὰ στὸ ἀπόσπωμα τῆς μελέτης μου «Γιὰ Ὁδεῖα καὶ γιὰ τ' Ὁδεῖο» («Νουμάς» ἀρ. 378) δὲ φανταζόμουν πῶς ἀμέσως στὸν κατοπινὸ ἀριθμὸ τοῦ Νουμά θ' ἀληθύνουνε τὰ λόγια μου· καὶ ὅμως ἔτσι εἶναι· νά, καὶ ὁ κύριος Γ. Λαμπελὲτ καὶ τὸ ἄρθρο του στὸ Νουμά· μουσικὸς καὶ ἀπτὸς ποὺ μᾶς παρουσιάζεται σήμερις καὶ δημοτικιστὴς γερός· καὶ νά, ποὺ γενήκαμε πιά τρεῖς μουσικομάλλιαροι καὶ tres facient collegium ποὺ λένε καὶ τὰ Λατινικά.

Μὰ καὶ ἂν ἀκόμα ὁ κύριος Λαμπελὲτ ἔγραφε στὸ Νουμά ὅχι ἀπὸ πεποίθησιν, παρὰ μόνον ἐπειδὴ στὸ φύλλο ἀπτὸ κατὰ σύμπτωση μιλῆσανε κάμποσες φορὲς γιὰ τ' Ὁδεῖο, ποὺ εἶτανε, εἶναι καὶ θὰ εἶναι στὴ ζωὴ τοῦ κ. Λαμπελὲτ τὸ ἕνα ἰδανικόν του, κατὰ ποὺ λέει ὁ ἴδιος, πάλι καὶ ἀπτὸ σπουδαῖο καὶ θαρρυντικὸ γιὰ τὴν ἹΔΕΑ : μᾶς δείχνει πῶς πέρασε ὁ καιρὸς ποὺ δένανε τὰ σκυλιὰ με τὰ λουκάνικα, ποὺ ἔφτανε δηλ. νὰ γράψῃ κανεὶς δύο λόγια στὸ Νουμά γιὰ νὰ τὸν ποῦνε ἄξιο τοῦ φρενοκομείου καὶ δείχνει πῶς τὰ γραφόμενα τοῦ Νουμά καὶ τοὺς ἀναγνώστες τοὺς ἀρχίσανε νὰ τοὺς λογαριάζουνε καὶ νὰ νοιώθουνε, ἔστωντας καὶ ἄθελα καὶ με τρυγμὸς καὶ βρυγμὸς ὁδόντων, πῶς μέσα στὸ Νουμά βρίσκεται ἡ ἀληθινὴ ζωὴ καὶ ξαναγέννησις. 1)

Ὅπως καὶ νᾶχῃ τὸ πρᾶμα ἐγὼ προτιμῶ, ὥσπου νὰκούσω τὸ ἐνάντιο, νὰ πιστέω πῶς ὁ κ. Λαμπελὲτ εἶναι ἀπὸ πεποίθησιν δημοτικιστὴς καὶ τοῦ σφιγγῶ φιλικὰ φιλικὰ τὸ χέρι σὰ συντεχνίτη καὶ ὁμοϊδεάτῃ ἀντάμα.

Καὶ τώρα ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ πῶ καὶ ἐγὼ δύο τρία λόγια σκετικὰ με τὶς ἀνοστες, με τὸ συμπά-

1) Κι ἄλλον προβιβασμὸ τοῦ «Νουμά» ἔχουμε νὰ σημειώσουμε : ἴσαμε προχρὲς ἀκούσαμε γιὰ Ρούσσικα ρούμπια καὶ γιὰ στεργλίνες Ἑγγλέζικες· τώρα βλέπω πῶς περάσαμε στὶς χαρτένιες δραχμὲς τοῦ κ. Νάζου· δὲ μένε, παρὰ νὰκούσουμε πιά ποὺ παίρνει καὶ τὶς δραχμὲς τοῦ κ. Μιστριώτῃ γιὰ νὰ φτάσῃ ὁ Νουμάς στὸν κολοφῶνα τῆς δόξας του.

θεῖο, μὰ ἔτσι τὶς ὀνομάζει ὁ κ. Λ., κουβέντες του :

Στὶς ἀνοστες κουβέντες τοῦ λοιποῦ ὁ κ. Λαμπελὲτ, ἂν καὶ δὲ μοῦ κάνει τὴν τιμὴ ν' ἀναφέρῃ τὸ μικρὸ μου τῶνομα, φαίνεται πῶς σ' ἕνα μέρος τοῦ ἁρθροῦ τοῦ τοῦλάχιστο ἐννοεῖ καὶ τῇ δικῇ μου μελέτῃ «Γιὰ Ὁδεῖα καὶ γιὰ τ' Ὁδεῖο».

Κι ἀμέσως πρέπει νὰ σημειώσω ἐδῶ πῶς ὁ κ. Λαμπελὲτ κάνει μιὰ μεγάλη μεγάλη παρεξήγησιν. Θαρρεῖ δηλ. πῶς ἡ μελέτη μου ἀπτὴ γράφτηκε γιὰ νὰ κρίνῃ καὶ νὰ πολεμήσῃ τὰ δικά του ἄρθρα ποὺ δημοσίεψε στοὺς «Καιρούς»· ὅσο καὶ ἂ με τιμᾷ μιὰ τέτοια παρεξήγησιν πρέπει νὰ τοῦ πῶ ἐδῶ πῶς λαθιέται πολὺ, μὰ πάρα πολὺ : ἡ μελέτη μου ἀπτὴ γράφτηκε με τὸν ἀποκλειστικὸ σκοπὸ νὰ κρίνῃ καὶ νὰ μιλήσῃ γιὰ τ' Ὁδεῖο καὶ μόνον γιὰ τ' Ὁδεῖο· εἶτανε, στὴ γενικὴ τῆς μορφῇ, σκιτσαρισμένη ἀπὸ τὸ καλοκαίρι, μέρος ἀπὸ ἕνα βιβλίο ποὺ γράφω ἀπτὸν τὸν καιρὸ με τὸ γενικὸ τίτλο «ὡ τέχνη μου καὶ οἱ πόθοι μου». 2) Τὸ μόνον ποὺ ἔχει σκέση με τὴν πολεμικὴ ποὺ γεννήθηκε τώρα τελεφταῖα τριγύρω ἀπὸ τ' Ὁδεῖο εἶναι ποὺ τῇ μελέτῃ μου ἀπτὴ τὴν τέλεφα καὶ τὴν τύπωσα πρὶν ἀπὸ τ' ἀποδέλοιπό μου βιβλίο γιὰ νὰ πῶ καὶ ἐγὼ, ὅσο καὶ ἂς μὴν εἶμαι ἢ καὶ ἂς εἶμαι εἰδικός, τὴν ταπεινὴ μου γνώμη γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ Ὁδεῖου μας.

Γι' ἀπτὸ καὶ δὲ μοῦ χρειαστήκανε τᾶρθρα τοῦ κ. Λαμπελὲτ γιὰ τ' Ὁδεῖο (ἂν καὶ ἀπὸ περιέργεια τὰ ζήτηξα, μὰ ἀκόμα δὲν τᾶλαβα), ἀφοῦ ὁ μόνος μου σκοπὸς εἶτανε νὰ πῶ τῇ δικῇ μου εἰλικρινῇ καὶ ἀνεπηρέαστῃ γνώμῃ καὶ παρακαλῶ, μὰ καὶ προκαλῶ ἀκόμα, ἔτσι φιλικὰ καὶ συναδερφικά, τὸν κ. Λαμπελὲτ νὰ μοῦ πῇ ἂν ἡ μελέτη μου ἀπτὴ εἶτανε ὁμολόγιο ἢ κριτικὴ τοῦ σημερινοῦ μας Ὁδεῖου.

Τώρα καὶ ἐγὼ δὲ θὰ τοῦ ἀρνηθῶ πῶς κάπου σὰ νὰ θυμήθηκα καὶ τὴν πολεμικὴ ποὺ κηρύχτηκε κατὰ τοῦ Ὁδεῖου, προπάντω στὸ τέταρτο μέρος τῆς μελέτης μου.

Ἄν ὁ κ. Λαμπελὲτ μᾶς βεβαιώνει πῶς ἀπτὸς ποτές του δὲ θέλησε νὰ φέρῃ τὴν Ἱταλικὴ μουσικὴ στ' Ὁδεῖο, χαίρουμαι πολὺ καὶ τοῦ σφιγγῶ τὸ χέρι ποὺ συμπέφτουνε ἀκόμα μιὰ φορὰ οἱ ἰδέες μας· ὅμως τὰ λόγια ποὺ εἶπα πάνω σ' ἀπτὸ τὸ ζήτημα δὲν ἔχω κανένα λόγον νὰ τὰ πάρω πίσω· γιὰτὶ λέγοντας στὴ μελέτη μου : Ἄς μάθουνε οἱ κύριοι ποὺ

2) Ἄς τὸ πῶ ἐδῶ πῶς τὸν τίτλο μου τὸν χρωστάω στὸνεῖρο τοῦ Γιαννίρη. Μὰ καὶ τί δὲ χρωστάμε στὸ χέρι ποῦ γράφε τὸ Γιαννίρη ;

ΜΙΑ ΑΠΟΚΡΙΣΗ*

Ὁθέλα, ἂν δὲ συλλογίζομεν τὸν τόπο, νὰ ἐκολουθῶσω παρακάτω, ὁθέλα ἀκόμα νᾶδινα περσότερα κομμάτια ἀπὸ τὸ ποίημα, φανερόντας ἔτσι περσότερο τὴν ὁμορφίαν του. Ὁθὰ μπορούσα πάλι ἀπ' τᾶλλο μέρος νὰ ξεσῆκωνα στροφὰς καὶ μέρη, ὅπου κυριαρχοῦν περσότερο τὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς τέχνης τοῦ ποιητῆ. Μὰ ἂν φανερόνταν σὲ δλάκερη τὴν ποίησίν του στὸ βαθμὸ ποὺ φανερόνται μόνον σ' αὐτὸ τὸ ποίημα, ἐγὼ κάνε δὲ θάμουν ἐκεῖνος ποὺ θάποφάσιζα νὰ τὰ προσέξω τόσο. Ἀπὸνα ὥρατο ποίημα χρωστόμε νὰ βλέπομε πρῶτα τὴν ὁμορφίαν του καὶ ἀπὸνα ἔργο τοῦ ποιητῆ τῇ φωτινῇ τοῦ ὅψῃ πρῶτα. Καὶ γιὰ νὰ δείξω τὴν ὅψῃ αὐτῇ τῆς ποίησιν τοῦ Παλαμά, ἂς μοῦ συχωρεθῇ νὰ παραθέσω ἐδῶ ἕνα ἀπ' τὰ ὡραιότερα γιὰ μὲ μικρότερα ποιήματα τῆς «Ἀσάλευτης ζωῆς», τὸ παραχτικὸν τοῦ «Μίλημα με τὰ λουλούδια» καὶ δύο τρία ἀκόμα ἀπὸ τὶς «Ἐκατὸ φωνές» ἂν ὅχι ἴσως τὰ κα-

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 380.

λύτερα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἀπὸ κείνα ποὺ δείχνουν τὸν ποιητὴ στὴ δύναμή του καὶ στὴ λάμψῃ του :

ΜΙΛΗΜΑ ΜΕ ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Τὸ πέρασμά μου, ἀργὸ ἢ γοργό, στὴ χάρη σας ἀπάνω
Δὲν κράτογα, δὲν ἔσκυβα γιὰ νὰ σὰς κόψω ἐγὼ,
Σὰν ὄραμα σὰς ξάνοιγα, λουλούδια, αἰθεροπλάνο,
Σὰν τὴν ἰδέαν σὰς λάτρευα καὶ σὰν τὸν οὐρανόν.
Γιὰ νὰ σὰς γγίξω ἀμαρτωλὰ δὲν τᾶπλωνα τὸ χέρι,
Λουλούδια, ὅ,τι πὺδ ἔμορφο, εἶναι καὶ πὺδ μοκριὰ·
Ἐσεῖς γιὰ μένα ἢ μουσικὴ ποὺ ἀνέγγιαχτῃ τᾶερί
Φέρει ἀπὸ δρόμον ἄλλον δλοῖσα στὴν καρδιά.

Τὸ θάμπωμά σας ἤθελα νὰ μένῃ σὰν ἐκεῖνο
Τῶν ἀπλησίαστων καὶ τῶν κλεισμένων παλατιῶν
Τὸ μύρο, ὃ γιοῦλι, μοῦ ἔστειλες καὶ ἐν τῇ λάμψῃ,
ὃ κείνο,

Μακριάθε, σὰν τᾶερίνα φιλάκια τῶν ματιῶν.
Ἄλλ' ἀπὸ τότε ποῦ ἔγυρεν ὁ πολυγαπημένος
Τὸν ὕπνο τὸν ἀξύπνητο νὰ πικροκοιμηθῇ,
Εἶμαι ὁ σκληρὸς ὁ θεριστὴς ποὺ ἀπάνω σας γυρ
μένος

Ἐνα πρὸς ἕνα παίρνω σας καὶ δένω σας, ὃ ἀνθοί.
Θέλω με σὰς βασιλικά στεφάνια νὰ τοῦ πλέξω,

Νὰ τοῦ ὑφάνω πλούσια φορέματ' ἀπὸ σὰς,
Καὶ θέλω πρωτοκάμωτα παιγνίδια νὰ τοῦ παίξω,
Θέλω μ' ἐσὰς ν' ἀπλώσω του σὰ ζέσταμ' ἀγκαλιὰς.
Καὶ θέλω ν' ἀναστήσω του σὰν ἕνα περιβόλι,
Ἐνὰν Ἀπρίλην ἀθάνατο φιλῶντας του ψυχὴν
Θέλω... Κι ἂν εἶμαι ἀνήμερος, ἢ χλωρὴ ἂς εἶταν
δλη

Νὰ τοῦ γενῇ ἕνα δνείρο καὶ ἕνα μακριὸν φιλί.
Κι ἂς εἶταν καὶ ὅ,τι εἶν' ἀγγιχτο, ἀνέρο, ἄβλο, πλάνο,
Καὶ μὴν ἀχτίδα ἔχει κορδιά, μὴν αὖρα ἔχει κορμί,
Ὁραμα, ἰδέα, οὐρανός, μιὰ σάρκα νὰ τοὺς βάνω,
Καὶ νὰ τὰ σπείρω ἀπάνω του μοῦζι μ' ἐσὰς, ἀνθοί !

Μέσ' στὴ λευκοτάτῃ στοργῇ πύργω πάθος, καὶ ὕστερα
Τὸ λάγγεμα τὸ κίτρινο τοῦ ἀργρόστον.
Λουλούδια, ἔτσι τᾶγάπησα πατέρας· του ἂν ἐκρά-
ζομουν,

Ἐγὼ εἶμουν ἀσπητικός του.
Τὸ ξέρετε λουλούδια, ἐσεῖς ; τὴν πάναγνη ζωοῦλα σας
Τὴν ἀναψε ποτὲ τέτοιο μαράζι ;
Στὸ ἴδιο ἀπάνω ἀνθόκλαδο, τῶνα με τᾶλλο ἀχόρεταγος.
Ὁ πόθος δὲ σὰς ἀνταρδιάζει ;
Μὲ τὸ κορμάκι ἐνὸς παιδιοῦ, σταλμένο ἀπὸ τὰ τρι-
βαθα